

BẢO VỆ, PHÁT HUY GIÁ TRỊ DI TÍCH VỀ CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH TẠI SƠN LA

VŨ THỊ LINH*

Di tích Kỳ đài Thuận Châu - Ảnh: Hồ sơ xếp hạng di tích (1995)

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng Việt Nam, Chủ tịch Hồ Chí Minh và Đảng ta luôn quan tâm và đánh giá cao vị trí, vai trò của đồng bào các tộc người thiểu số đối với sự nghiệp xây dựng và bảo vệ tổ quốc, trong đó có những tộc người thiểu số ở tỉnh Sơn La nói riêng và vùng Tây Bắc nói chung.

Nhân dịp kỷ niệm 5 năm Chiến thắng Điện Biên Phủ và 4 năm thành lập Khu Tự trị Thái - Mèo, ngày 7/5/1959, Bác Hồ dẫn đầu đoàn đại biểu Chính phủ (cùng Đại tướng Võ Nguyên Giáp, đồng chí Tố Hữu, Bộ trưởng Bộ Y tế Phạm Ngọc Thạch) đã lên thăm

đồng bào các dân tộc ở Sơn La. 04 địa điểm mà Bác và đoàn đại biểu đến thăm khi ấy, nay trở thành di tích lịch sử lưu niệm, đã được xếp hạng và trở thành nơi giáo dục truyền thống yêu nước và cách mạng cho nhân dân, đặc biệt là thế hệ trẻ, bao gồm: Kỳ đài Thuận Châu; Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Yên Châu; Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Mộc Châu; Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, công nhân Nông trường Mộc Châu.

1- Về lịch sử hình thành các di tích

1.1- Kỳ đài, sân vận động huyện Thuận Châu

Sáng ngày 7/5/1959, hơn 1 vạn đồng bào các dân tộc, bộ đội, cán bộ, công nhân... đại diện cho

* *Giám đốc Bảo tàng Sơn La*

hơn 30 dân tộc trong Khu Tự trị Thái - Mèo đã họp mặt đông đủ tại Kỳ đài, sân vận động huyện Thuận Châu để chào đón Chủ tịch Hồ Chí Minh. Trong không khí ấm áp, thân tình của đại gia đình các dân tộc, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói chuyện với đồng bào, bộ đội, cán bộ địa phương. Người thay mặt Đảng, Chính phủ khen ngợi những thành tích của quân và dân Tây Bắc đã đạt được trong chiến đấu và sản xuất. Người căn dặn: "Đồng bào và bộ đội, cán bộ Tây Bắc cần ra sức thi đua sản xuất và tiết kiệm, đưa Tây Bắc tiến lên chủ nghĩa xã hội, làm cho đời sống ngày càng ấm no và vui tươi hơn nữa". Giữa tiếng hô vang của đồng bào, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã thay mặt Chính phủ trao tặng Huân chương Lao động hạng Nhất cho quân, dân, chính Đảng Khu Tự trị Thái - Mèo, để ghi nhận những thành tích trong kháng chiến và những tiến bộ trong hoà bình. Kết thúc bài nói chuyện, Người ân cần chúc các đại biểu quân, dân, chính Đảng và đại biểu các dân tộc thiểu số khu Tây Bắc:

"Người người mạnh khoẻ
Đoàn kết chặt chẽ
Hăng hái thi đua
Thành công vui vẻ".

Kỳ đài, sân vận động huyện Thuận Châu ngày nay đã trở thành di tích lịch sử lưu niệm ghi dấu sự kiện trọng đại Chủ tịch Hồ Chí Minh thăm và nói chuyện với đồng bào, quân, dân các dân tộc Sơn La. Di tích đã được Bộ trưởng Bộ Văn hóa - Thông tin (nay là Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch) xếp hạng di tích quốc gia (Quyết định số 1568/QĐ-BT, ngày 20 tháng 4 năm 1995).

1.2- Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Yên Châu

Trên đường về Hà Nội, sáng ngày 8/5/1959, Chủ tịch Hồ Chí Minh và đoàn đại biểu Chính phủ đã dành thời gian thăm và nói chuyện với đồng bào, cán bộ, chiến sỹ huyện Yên Châu tại sân vận động huyện. Sau khi nghe đồng bào báo cáo những thành tích đạt được trong công cuộc bảo vệ và xây dựng phát triển kinh tế - xã hội, Bác ân cần dặn dò các dân tộc phải đoàn kết thi đua lao động sản xuất, cải tiến kỹ thuật; chính quyền phải làm việc thật tốt, lãnh đạo nhân dân xây dựng đời sống mới,

cho dân được ấm no, hạnh phúc; bộ đội phải rèn luyện, sẵn sàng chiến đấu.

Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Yên Châu (nay thuộc tiểu khu 5, thị trấn Yên Châu) đã trở thành địa danh lịch sử, được Ủy ban nhân dân tỉnh Sơn La xếp hạng di tích cấp tỉnh (Quyết định số 174/2004/QĐ-UBND ngày 13 tháng 12 năm 2004).

1.3- Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Mộc Châu

Sau cuộc nói chuyện với đồng bào, cán bộ, chiến sỹ huyện Yên Châu, Bác cùng đoàn đại biểu Chính phủ đã dành thời gian thăm hỏi và nói chuyện với đồng bào, cán bộ, chiến sỹ huyện Mộc Châu. Tại đây, Người ân cần căn dặn: "Cán bộ, nhân dân phải cố gắng đoàn kết dân tộc, phát triển kinh tế, văn hoá, giáo dục và chăm lo sức khoẻ cho nhân dân. Các em học sinh phải cố gắng phấn đấu học giỏi, đoàn kết với học sinh miền xuôi, cùng nhau xây dựng đất nước. Thi đua tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm, gặt cho tốt vụ chiêm, chuẩn bị tốt vụ mùa. Đồng thời, phải ra sức bảo vệ rừng cho tốt, phát triển bình dân học vụ khắp nơi, làm thêm nhà trường cho con em có chỗ học. Chăm lo vệ sinh, phòng bệnh, làm cho bản mường sạch sẽ, đồng bào mạnh khoẻ, sửa sang và giữ gìn đường xá để đi lại cho dễ dàng, củng cố các tổ chức dân quân và tự vệ, làm tốt công tác nghĩa vụ quân sự".

Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Mộc Châu (nay thuộc tiểu khu 11, thị trấn Mộc Châu) đã được Ủy ban nhân dân tỉnh Sơn La xếp hạng di tích cấp tỉnh (Quyết định số 2234/QĐ-UBND, ngày 15 tháng 9 năm 2008).

1.4- Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, công nhân Nông trường Mộc Châu

Sau khi thăm và nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Mộc Châu, Bác cùng Đoàn đại biểu Chính phủ đã đến thăm Trung đoàn 280. Lúc này, Trung đoàn đã chuyển sang làm nhiệm vụ nông binh, xây dựng nông trường vừa được 13 tháng. Bác đến từng trại để xem việc chăn nuôi, làm ăn của nông trường. Tại một bãi cỏ rộng, rất đông cán bộ, chiến sỹ, công nhân nông trường đã tụ hội nghe Bác nói chuyện. Sau khi nghe báo cáo

kết quả bước đầu về việc nuôi bò sữa, Bác đã biểu dương Trung đoàn 280, rồi tự tay ghi vào sổ vàng bốn câu thơ:

“Luôn luôn cố gắng
 Khắc phục khó khăn
 Tiến lên thật hăng
 Hoàn thành nhiệm vụ”.

Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, công nhân Nông trường Mộc Châu đã được Ủy ban nhân dân tỉnh Sơn La xếp hạng di tích cấp tỉnh (Quyết định số 174/2004/QĐ-UBND ngày 13 tháng 12 năm 2004).

2- Thực trạng bảo vệ và phát huy giá trị di tích

+ Về quyền sử dụng đất và quy hoạch di tích:

- Việc cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất: trong 04 di tích nói trên, hiện chưa có di tích nào được cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất.

- Việc quy hoạch, khoanh vùng bảo vệ di tích: 03 di tích đã được lập quy hoạch, gồm Kỳ đài Thuận Châu (quy hoạch: 9.000m²); Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc Yên Châu (quy hoạch 1.300m²); Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, công nhân Nông trường Mộc Châu (quy hoạch 1.500m²).

+ Về phân cấp quản lý di tích:

Sau khi các di tích được xếp hạng, Sở Văn hóa, Thể thao và Du lịch Sơn La đã tổ chức bàn giao và phân cấp quản lý cho Ủy ban nhân dân các huyện Thuận Châu, Mộc Châu, Yên Châu tổ chức quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị theo quy định của pháp luật.

+ Về đầu tư tu bổ, tôn tạo di tích:

Bằng nguồn kinh phí xã hội hóa và ngân sách Nhà nước, di tích Kỳ đài Thuận Châu đã được đầu tư tu bổ, tôn tạo năm 2000, 2009, với các hạng mục: lễ đài, bia tưởng niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh, khuôn viên xung quanh.

Di tích Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, công nhân Nông trường Mộc Châu đã được Ủy ban nhân dân huyện Mộc Châu đầu tư tu bổ, tôn tạo với tổng số vốn đầu tư 1,5 tỷ đồng, gồm các hạng mục: văn bia, nhà bia và khuôn viên. Công trình khánh thành và đưa vào sử dụng năm 2010.

Di tích Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Yên Châu đã được Ủy ban nhân dân huyện Yên Châu lập quy hoạch, đầu tư tu bổ, tôn tạo bằng nguồn kinh phí xã hội hóa và ngân sách Nhà nước, với tổng số vốn đầu tư gần 5 tỷ đồng. Diện tích quy hoạch của di tích là 1.300m², gồm các hạng mục: nhà bia, phù điêu, sân vườn, tường rào, điện thắp sáng. Công trình được khởi công xây dựng tháng 2/2013, hoàn thành và đưa vào khai thác, phát huy giá trị tháng 11/2013.

Di tích Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Mộc Châu hiện vẫn là một bãi đất trống, chưa được đầu tư tu bổ, tôn tạo.

+ Về khai thác và phát huy giá trị di tích:

Hiện tại, trong hệ thống di tích gắn với Chủ tịch Hồ Chí Minh tại Sơn La, các di tích Kỳ đài Thuận Châu; Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, công nhân Nông trường Mộc Châu; Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Yên Châu đã và đang được chính quyền cùng nhân dân địa phương quản lý, bảo vệ tốt, bước đầu góp phần tích cực vào việc giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng cho nhân dân các dân tộc trong tỉnh, đặc biệt là thế hệ trẻ và trở thành điểm đến của đông đảo du khách trong các tour du lịch hướng về cội nguồn; Di tích Nơi Bác Hồ nói chuyện với cán bộ, nhân dân các dân tộc huyện Mộc Châu chưa phát huy được tác dụng do chưa được đầu tư.

Như vậy, để các di tích gắn với Chủ tịch Hồ Chí Minh trên địa bàn tỉnh Sơn La thực sự trở thành nơi giáo dục truyền thống lịch sử cách mạng, chủ nghĩa yêu nước và tỏ lòng biết ơn của nhân dân đối với vị lãnh tụ kính yêu của dân tộc, trong thời gian tới, các Bộ, ngành chức năng, chính quyền các cấp và nhân dân địa phương cần tăng cường công tác quản lý, quy hoạch, khoanh vùng bảo vệ và cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất cho các di tích, đồng thời, tăng cường đầu tư cho hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di tích, tuyên truyền về pháp luật, giá trị di tích cho toàn dân trong tỉnh./.

V.T.L

(Ngày nhận bài: 19/3/2015; Ngày phản biện đánh giá: 21/4/2015; Ngày duyệt đăng bài: 26/4/2015).